

ULUSAL SÜRELİ YAYINLARDA MAKALE SAYISINI ARTTIRMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

Aydın YAĞMURLU

Üniversitelerarası Kurulunun, Doçentlik sınavında belirlediği asgari ölçüt olarak "Science Citation Index" kapsamındaki dergilerde yayın zorunluluğu getirmesiyle birlikte ulusal dergilere gelen makale başvurusu oranında belirgin bir azalma ortaya çıkmıştır. Üniversitelerdeki atama ve yükseltme ölçütlerinde ÜAK'un belirlemiş olduğu bu ölçütlerden ayrı olarak daha fazla sayıda yabancı yayın istenmesi ülkemizde yapılan araştırmalar ve olgu sunumlarının daha yüksek bir oranda yurtdışına kaymasına katkıda bulunmuştur. Böylelikle ulusal dergilerimize basılacak yayın bulunmasında ciddi sıkıntılar yaşanmaya başlamıştır. ULAKBİM Türk Tıp Dizinine alınmak için başvuran dergilere yapılan değerlendirmelerde 2-3 makale ile bir sayının çıktığı, yılda üç sayı basılan bir derginin toplam yıllık 6 makale ile basıldığı izlenir hale gelmiştir. Hatta bazı dergiler yayın hayatına yeterli sayıda makale başvurusu olmadığı için devam edemez hale gelmiştir. Aslında, genel perspektif açısından bakıldığında, bu durumun Türkiye'de sağlık bilimleri alanındaki dergi enflasyonuna bir çözüm getireceği beklenebilir. Ancak, ortaya çıkan gerçek; konusunda son derece ehil olan uzmanlık dergilerinin bile mevcut durumdan ciddi olarak etkilendiğidir. Ülkemizdeki bilim insanları, yazdıkları makaleleri öncelikle kalitesi mevcut ulusal dergilerden daha düşük bile olsa, gerektiğinde sayfa başına para ödeyerek, SCI kapsamındaki dergilerde şanslarını denemektedirler. Hatta tek bir dergi değil birkaç yabancı dergide değerlendirilip kabul edilmezse ulusal dergilere gönderilmeleri gündeme gelmektedir. Zaten kaliteli ve bilimsel niteliği yüksek makaleler yurtdışında kabul gördüğü için ulusal dergilere nispeten daha düşük bilimsel kaliteli yayınlar kalmaktadır. Bu durumu düzeltmeye yönelik önlemler, öncelikli olarak Üniversitelerarası Kurul, Yükseköğretim Kurulu ve Üniversiteler bünyesinde gerçekleştirilecek atama ve yükseltme ölçütlerinde ulusal süreli yayınlara daha fazla değer verilmesiyle çözülebilir. Ancak, mevcut şartlarda makale sayısını arttırmak amaçlı neler yapılabilir kısaca birkaç yaşanmış deneyimle paylaşılması yerinde olur düşüncesiyle bu yazı kaleme alınmıştır.

İnternet

Basılı yayınlar elbetteki bilgisayar ekranından makale okumaktan daha keyiflidir. Ancak, internet üzerinden ulaşılabilecek okuyucu kitlesi, her sayı için 250-3000 arası basım yapan dergilerden kat kat daha fazladır. Dolayısıyla, mevcut dergiler için bir web sayfası hazırlanması, okuyucu kitlesini belirgin olarak artıracaktır.

İçindekiler sayfası

İnternet gibi kitlesel bir iletişim aracının el altında bulunması daha fazla okuyucu kitlesine ulaşılması için çok önemlidir. Konuyla ilgilenebilecek kişilere düzenli olarak e-posta ile her sayı için "İçindekiler sayfası" gönderilmesi okuyucuları, yani potansiyel yazarların daha fazla ilgisini çekecektir. Günümüz bilişim dünyasında bedava reklam olmazsa olmazları arasındadır.

Doç.Dr. Aydın YAĞMURLU

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Cerrahisi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

E.Aydin.Yagmurlu@medicine.ankara.edu.tr

Veri tabanlarına katılım

Yazının başlangıç kısmında belirtilen ÜAK ve Üniversitelerin belirlediği akademik atama ve yükseltme ölçütlerinde belirtilen veri tabanlarından birisine derginin girmesi, derginin popülerliğini ve dolayısıyla makale başvuru oranını ciddi olarak artıracaktır. Günümüzde, ticari bir kuruluş olmasına karşın Science Citation Index, girilmesi en zorlu ama aynı oranda da en prestijli veri tabanıdır. Onu takiben, PUBMED olarak anılan National Library of Health'in veri tabanı yani "Index Medicus" gelmektedir ki bu veri tabanına kabulü gerçekleşmiş Türkiye kökenli dergi sayısı 12-14 arasındadır. Bu dergilerin hiçbirisinde makale bulma açısından sıkıntı yaşamamakta, sadece ulusal düzeyde değil yurtdışından da makale başvuruları almaktadır.

Derginize ne kadar kişi ulaşırsa o kadar yayın çekme ihtimalini unutmamak gerekir. Mevcut veri tabanlarından birisi SCOPUS'tur, PUBMED'e oranlar daha fazla sayıda derginin tarandığı bu veri tabanına girmek daha kolaydır. Meşhur arama motoru Google'ın Scholar sayfası

(www.scholar.google.com) sadece İngilizce değil hemen tüm yabancı dillerde çok sayıda yayına ev sahipliği yapmaktadır. EXCERPTA MEDIA / EMBASE, INDEX COPERNICUS, DIRECTORY of OPEN ACCESS JOURNALS diğer önemli veri tabanları arasında yer almaktadır.

Çevrimiçi Makale Değerlendirme Sistemleri

Makale başvurusunda bulunmak ne kadar kolaysa, araştırma yapan ya da olgu sunumlarını yazıya döken bilim insanları da bu kolay makale gönderilen dergiyi yayınlarını göndermek için tercih ederler. Bu nedenle çevrimiçi makale değerlendirme sisteminin bulunması, ve bu sistemin kullanıcı dostu olup kolay kullanılabilir olması dergiye yapılacak makale başvurularını artıracak bir başka yol olarak karşımıza çıkmaktadır. Elbette ki derginin çevrimiçi makale değerlendirme sisteminin bulunduğu, okuyucu ve potansiyel yazar kitlesine iletilmelidir. Mevcut uzmanlık derneklerine kayıtlı üyelerin e-posta listelerine kolaylıkla ulaşılabilir ancak bu her zaman yeterli olmaz. "Group mail" adı verilen bir bilgisayar programıyla, mevcut veri tabanlarına bir arama yapılarak ilgili uzmanlık grubuna yönelik abstraktlardan e-posta adresleri bulunup, çok daha geniş bir kitleye ulaşılması sağlanabilir. "Spam mail" gibi görünse de pek çok bilim adamına çevrimiçi makale değerlendirme sistemi olan derginizin reklamını yaparak pek çok makale başvurusuna ulaşmak mümkün görünmektedir.

Ödül Sistemi ve Yarışmalar

Gerek araştırma makalesi oranını arttırmak gerekse toplam makale sayısını yükseltmek amaçlı derginin düzenlediği yarışmalar: en iyi bilimsel araştırma yarışması gibi düzenlenebilir. Sadece maddi kaygılar değil, bilimsel prestij açısından da önemli olan bu yarışmalar sayesinde sadece makale başvuru sayısı değil aynı zamanda nitelikli makale başvuru sayısı da artacaktır. ARTEMİS (Türk-Alman Jinekoloji Derneği resmi yayın organı) dergisinin yaptığı yarışma sonrası dünyanın her yerinden çok sayıda araştırma makalesi başvurusu almıştır.

Bütün bu önerilerin mevcut akademik atama ve yükseltme ölçütleri içinde, ulusal sağlık bilimleri süreli yayınlarına kısıtlı oranda da olsa makale başvurusunda bir artışa yol açacağı kuşkusuzdur. Hatta bazı dergilerde çok fazla makale başvurusu sağlanacaktır. Ancak kesin çözüm Ulusal Atıf Dizininin kullanıma girmesiyle doğal seleksiyona uğrayacak dergilerle, sağlık bilimleri alanındaki mevcut dergi enflasyonunun önlenmesi, Üniversitelerarası Kurul, Yüksek Öğretim Kurulu ve Üniversiteler bünyesinde ulusal süreli yayınlarımıza daha fazla değer verilmesiyle gerçekleşecektir.